

Nr 56.

Utlåtande med anledning av väckt motion om höjning av bidraget till renskötande lapp för uppförande av bostadsbyggnad.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 425, ha herrar *Jacobson* i Vilhelmina och *Hedlund* i Östersund hemställt, att riksdagen måtte besluta att det bidrag, som jämlikt 1943 års riksdags beslut kan utgå till renskötande lapp för uppförande av bostadsbyggnad, må höjas från 3 000 till 5 000 kronor.

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Yttranden över motionen ha inhämtats från lantbruksstyrelsen samt länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Länsstyrelserna ha tillika överlämnat yttranden av vederbörande lappfogdar.

Sedan 1943 års riksdag fattat beslut i anledning av propositionen nr 110 angående åtgärder till stöd för de renskötande lapparna m. m., meddelade Kungl. Maj:t den 17 juni 1943 bestämmelser, avseende bland annat bidrag till nyanläggning av bostadsbyggnader för renskötande lappar. Enligt dessa bestämmelser må bidrag lämnas renskötande lapp för uppförande av bostadshus å höst- och vårvistat eller annat huvudviste. Såsom villkor för bidrag gäller, att lappen erhållit sådant tillstånd till byggnadens uppförande, varom förmåles i 42 § lagen den 18 juli 1928 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, samt att han prövas vara i behov av ekonomiskt bistånd för byggnadsföretagets genomförande.

Bidrag utgår med belopp, motsvarande viss del av de för byggnadsföretaget uppskattade kostnaderna. Denna del skall i varje särskilt fall bestämmas med skäligen hänsyn tagen till lappens förmåga att själv bidra med penningar, material, transporter och eget arbete. I kostnaderna för byggnadsföretaget må icke inräknas värdet av virke, som kronan kostnadsfritt ställer till lappens förfogande. Bidrag må uppgå till högst 3 000 kronor. Bidragsverksamheten handhaves av lantbruksnämnderna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Medel till verksamheten ställas till förfogande från statens lappfond.

I detta sammanhang torde vidare böra uppmärksammas, att 1948 års sakkunniga för vissa bostadsförbättringsfrågor den 1 februari 1951 underställt Kungl. Maj:t ett förslag till förbättring av lapparnas bostadsförhållanden. Förslaget innebär i korthet, att gällande bestämmelser om upplåtelse åt lap-

par av jordbrukslägenheter skola helt upphävas samt att de nuvarande föreskrifterna om bidrag till uppförande och iståndsättande av bostadsbyggnader för lappar skola ersättas med bestämmelser av samma innebörd som de, vilka gälla för iståndsättande av äldre kronolägenheter (SFS nr 339/1950). Härigenom skulle bidrag till iståndsättande av byggnader på jordbrukslägenheter samt till uppförande och iståndsättande av byggnader på andra lägenheter kunna beviljas med högst 80 eller i vissa fall högst 90 procent av de av länsbostadsnämnd eller lantbruksnämnd godkända byggnadskostnaderna. Utgifterna för ifrågavarande verksamhet skulle bestridas av statens lappfond.

De sakkunnigas förslag, som varit föremål för remissbehandling, är beroende av Kungl. Maj:ts prövning.

I sitt den 21 februari 1952 dagtecknade yttrande över motionen har *lantbruksstyrelsen* anfört, att den i motionen väckta frågan lämpligen syntes kunna anstå i avvaktan på Kungl. Maj:ts ställningstagande till det framlagda sakkunnigförslaget. Styrelsen har emellertid samtidigt framhållit angelägenheten av att åtgärder snarast möjligt vidtagas för att bereda renskötande lapp möjlighet att få sina bostadsförhållanden ordnade genom ökat ekonomiskt stöd från det allmännas sida.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har i sitt den 18 februari 1952 dagtecknade yttrande, därvid fogats yttrande av lappfogden i länet, förklarat sig dela den i motionen uttalade uppfattningen om höjning av ifrågavarande bidrag.

Lappfogden har anfört i huvudsak följande.

På grund av de senare årens avsevärda höjningar av såväl arbets- som materialkostnader har den sanering av de renskötande lapparnas bostäder, vilken bl. a. avsågs komma till stånd genom 1943 års riksdags beslut om kontantbidrag å 3 000 kronor, icke kunnat genomföras i den utsträckning som vore önskvärd vad beträffar detta län. I annat sammanhang har jag framhållit, att lapparnas bostäder härstädes måste betecknas i stort sett som urusla och att därför allt måste göras från statens sida för att få till stånd en betydande standardhöjning. Numera finnas — på grund av ett beslut av 1950 års riksdag — även möjligheter för lappbefolkningen att — oaktat de icke äga den mark, varå bostäder uppföras — få egnahemslån för uppförande av sådan. Hittills har denna möjlighet här i länet utnyttjats i några fall. En av förutsättningarna för att dessa lån skola kunna utlämnas är emellertid, att vederbörande kommun tecknar borgen för lånen. Enligt vad jag under hand erfarit anse sig dock icke alla kommuner ha ekonomisk möjlighet till detta. Därtill kommer — som framhålles av motionärerna — att ett flertal renskötande lappar hellre önska komma i åtnjutande av kontantbidrag än av egnahemslån. Det får därför anses synnerligen önskvärdt, att kontantbidraget bibehålles även i fortsättningen med höjning till minst det belopp, som föreslagits. För egen del anser jag emellertid att beloppet bör höjas till 6 000 kronor, vilket belopp jag anser vara mycket välmotiverat med hänsyn till dels att arbets- och byggnadskostnaderna sedan 1943 ökats med betydligt över 100 % och dels att den s. k. subventionsdelen i statliga lån för uppförande av en- och tvåfamiljshus numera höjts till 8 000 kronor.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har i skrivelse den 3 mars 1952 såsom eget yttrande åberopat lappfogdens i länet yttrande i ärendet.

Lappfogden har anfört bland annat följande.

Att det nu utgående bidraget är otillräckligt kan tveklöst vitsordas liksom också uppgiften att bostäder av nu ifrågavarande slag icke tillkommit i den omfattning, som vore önskvärd. Det som verkar hämmande på lapparnas benägenhet att använda sig av byggnadsbidragen är den omständigheten, att å kronomark uppförd byggnad får disponeras endast så länge vederbörande bedriver rensköttsel å trakten (42 § renbeteslagen). Länsstyrelsen har tidigare uttalat, att statsverket med hänsyn till detta förhållande borde bestrida större delen av kostnaderna för bostadens uppförande. Som förhållandena nu äro utgör bidraget endast en mindre del av dessa kostnader, och det måste tyvärr anses sannolikt att så kommer att förbli även om den nu föreslagna höjningen av bidraget kommer till stånd.

Det torde icke böra råda någon tvekan om att bidraget bör höjas i fråga om de bostäder för renskötande lappar, som uppföras å kronomark under kronans omedelbara disposition. Tveksamt är däremot om höjningen av maximibeloppet bör medgivas jämväl i fråga om bidrag som utgår till bostad uppförd å vederbörande lapp tillhörig tomt. I dylikt fall åtnjuter vederbörande icke förmånen att få fritt virke från kronans skog men är i stället oförhindrad att utan särskilt medgivande avyttra fastigheten. En viss återhållsamhet i fråga om byggnadsbidrag kan därför i dylika fall vara påkallad.

Vid bedömande av frågan om bidragets storlek bör man taga hänsyn till att byggnaderna — med hänsyn till renskötarens intresse att ha bostaden så nära renbetesmarkerna som möjligt — merendels komma att uppföras å platser, där tillgång saknas till lämpligt byggnadsvirke, och att fraktkostnaderna därför måste bliva onormalt höga. Nomaderna besitta dessutom i regel ringa färdighet som husbyggare och äro därför i allmänhet nödsakade att överlåta byggnadsarbetet till yrkesmän. Med hänsyn till dessa förhållanden anser jag mig böra ifrågasätta, huruvida icke bidraget borde höjas till maximalt 6 000 kronor.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i sitt den 6 mars 1952 dagtecknade yttrande tillstyrkt motionen på de skäl, som anförts av länets tre lappfogdar.

Lappfogdarna ha anfört i huvudsak följande.

1948 års sakkunnigas förslag avser att åstadkomma en väsentlig förbättring av den statliga bidragsverksamheten beträffande renskötarbostäder. Detta förslag synes i själva verket utmytna i en avsevärt större ökning av bidragen än som åsyftats i föreliggande motion. Från lappväsendets sida ha vi också anslutit oss till förslaget om bidrag med viss del av de verkliga kostnaderna för uppförd bostad. Enligt nu gällande grunder uppnås svårigen rättvisa för de grupper av renskötare, vilka ha boplatser inom avsides belägna och i övrigt mera svårtillgängliga trakter, där dessa lappar dock alltjämt böra kvarbliva med hänsyn till renskötelsens krav. Transportkostnaderna exempelvis variera i hög grad i olika fall, men den familj som har en avlägsen boplatz borde icke fördenskull komma i sämre läge än andra lappar, vilkas huvudvisten äro belägna vid bättre kommunikationsleder.

Med hänsyn till att det synes ovisst när beslut kan komma att föreligga

på grundval av 1948 års utredning vore det dock av värde, om de fasta bostadsbidragen redan i år bleve höjda. För närvarande råda stora svårigheter att på ett rimligt sätt tillgodose behovet av bättre bostäder för många renskötarefamiljer, och det vore därför önskvärt, att man i avbidan på en slutlig reglering av denna bostadsfråga nu utan dröjsmål finge möjlighet att utgiva bidrag med de i motionen föreslagna beloppen.

Utskottet. Av den lämnade redogörelsen framgår, att renskötande lapp — med stöd av beslut vid 1943 års riksdag — under vissa förutsättningar må åtnjuta bidrag ur statens lappfond med högst 3 000 kronor till kostnaderna för uppförande av bostadsbyggnad. I syfte att avhjälpa rådande olägenheter beträffande lapparnas bostadsförhållanden ha 1948 års sakkunniga för vissa bostadsförbättringsfrågor föregående år framlagt ett förslag, som innebär väsentligt ändrade grunder för byggnadshjälp åt lappbefolkningen. Detta förslag är alltså beroende av Kungl. Maj:ts prövning.

Enligt utskottets mening är det angeläget, att en på lång sikt tillfredsställande lösning av lapparnas bostadsproblem snarast kommer till stånd. I avvaktan på de åtgärder, vartill nämnda sakkunnigförslag kan föranleda, synes det emellertid skäligt, att en provisorisk höjning sker av nu utgående bidrag till nyanläggning av bostadshus för de renskötande lapparna. Härför tala icke minst de avsevärda kostnadsstegringar, som inträffat efter tillkomsten av gällande bidragsbestämmelser. Utskottet får med hänsyn härtill förorda, att ifrågasvarande bidrag tills vidare skall kunna utgå med ett från 3 000 till 5 000 kronor förhöjt maximibelopp.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionen II: 425, bemyndiga Kungl. Maj:t föreskriva, att bidrag till nyanläggning av bostadsbyggnad för renskötande lapp tills vidare må uppgå till högst 5 000 kronor.

Stockholm den 2 december 1952.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Tjällgren, Jon Jonsson, Näslund, Bertil Andersson, Bror Nilsson, Ebbe Ohlsson, Ernst Hjalmar Nilsson*, Einar Persson, Yngve Persson* och Björnberg; samt

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Tungelsta, Jacobson i Vilhelmina, Antby, Nilsson i Varuträsk, Lindström, Boman i Stafsund och Andersson i Långviksmon, fru Boman samt herr Arweson.

* Ej närvarande vid justeringen.